

2020 m. sausio 2 d. Antakalnio Šilo gatvės namo nr 29 gyventojai kreipėsi į keletą institucijų su PASIŪLYMAIS ir PASTABOMIS

dėl Vilniaus senųjų kapinių, vad. Antakalnio kapinėmis, komplekso (u. k. 36243) teritorijos sutvarkymo, statinių projektavimo ir šių darbų projektinių pasiūlymų

Išanalizavę Vilniaus senųjų kapinių, vad. Antakalnio kapinėmis, komplekso (u. k. 36243), teritorijos tvarkymo, statinių statybos ir šių darbų projektinius pasiūlymus, pateiktus Vilniaus miesto interneto svetainėje, siūlomas projektas bendruomenei kelia didelį nerimą kultūros paveldo, aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos, Antakalnio rajono gyventojų gerbūvio požiūriu bei projekto įgyvendinimo racionalumo aspektais.

Prašome atsižvelgti į žemiau pateikiamas mūsų pasiūlymus ir surasti sprendimus projektui atitinkamai pakeisti bei imtis veiksmų pagal kompetenciją, kad nebūtų pritaria projektiniams pasiūlymams ir nebūtų išduotas statybos leidimas pagal imperatyvioms teisės aktų normoms bei teritorijų planavimo dokumentų sprendiniams prieštaraujančius projektinius pasiūlymus.

Aplinkos ir kultūros paveldo apsauga

- Neaišku, kuo grindžiant Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2018 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu Nr. 1-1692 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje esančių kapinių tvarkymo taisyklių tvirtinimo ir statuso kapinėms suteikimo“ Antakalnio kapinėms suteiktas veikiančių statusas, nors kitoms trimis (Saulės, Bernardinų ir Rasų) kapinėms, taip pat turinčioms Nacionalinio reikšmingumo lygmenį kultūros paveldo objektams, galioja riboto laidojimo statusas. Vilniaus miesto istorinio centro gretimybėje esančių Antakalnio kapinių „tvarkomaisiais statybos darbais“ pavadintas projektas iš esmės yra ženkli kapinių plėtra senų palaidojimų vietoje, o ne jų tvarkymas ir akivaizdžiai neracionalus sprendimas tvarios miesto raidos / vystymo požiūriu.
- Siūlomu projektu dalyje naujos kapinės (ŠR pusėje) įeina į Pavilnių regioninio parko teritoriją, taip pat į Antakalnio kraštovaizdžio draustinį.

Nei viename Pavilnių regioninio parko planavimo dokumente nėra numatyta Antakalnio kapinių plėtra, todėl negali būti suprojektuota ir pastatyta tvora, įvažiavimas į kapines iš Šilo gatvės. Nauja gatvė, tvora neteisėtai projektuojama per rekreacinio prioriteto zoną MRe1, kuriai dar be to nustatytas ypač vertingos rekreaciniu požiūriu teritorijos statusas. Minėtoje teritorijoje pagal Pavilnių regioninio parko planavimo dokumentus gatvė, tvora nenumatyta. Kapinių išplėtimas darys neigiamą įtaką rekreacinei teritorijai MRe1, ji negalės būti naudojama pagal paskirtį dėl šalia suintensyvėjusio laidojimo. Asmenys negalės leisti laisvalaikio teritorijoje, kurioje matosi laidojimo vaizdai, girdisi laidojimo garsai. Tokia suintensyvėjusi kaimynystėje veikla darys neigiamą įtaką ne tik poilsiautojų, bet ir šalia gyvenančių žmonių sveikatai. Atkreiptinas dėmesys, jog visuomenės sveikata – gyventojų visapusiškai dvasinė, fizinė ir socialinė gerovė (Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 2 str. 1 d.), o valstybės institucijos ir savivaldybė turi tai užtikrinti (Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 23 str.).

- Kapinių plėtra nenumatyta nei viename paveldosauginiame planavimo dokumente. Nėra parengtas paveldosauginio objekto Antakalnio kapinių tipinis apsaugos reglamentas, specialiojo teritorijų planavimo dokumentas – tvarkymo planas. Tokiu būdu yra pažeidžiamas Nekilnojamojo kultūros paveldo įstatymo 22 str., bei Teritorijų planavimo

įstatymo nuostatos. Be to, pagal Vilniaus miesto bendrąjį planą, dabar galiojantį ir projektą, sklype numatyti želdynai bei pažymėtos tik esamos kapinės, o jų plėtra nenumatyta.

- Statybos darbai ir naujų kapaviečių įrengimas planuojamas kapinėse, kurių kompleksas yra Nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektas (u. k. 36243). Numatoma kapinių plėtra sunaikina kapinių kompleksiskumą ir vertingą kultūros paveldo objekto savybes (nelygų kalvotą reljefą), Vilniaus senųjų kapinių, vad. Antakalnio kapinėmis, komplekso senųjų kapinių (u. k. 2277) vertingą savybes (planavimo sprendinius - kvartalų išplanavimą, žemės ir jos paviršiaus elementus - žmonių palaikus, takus, kelius ar jų dalis - takų sistemą, želdynus ir želdinius - pavienių lapuočių medžių laisvą apželdinimo pobūdį. Plačiau žiūrėti: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search>.
- Toje vietoje, kur projektuojamos naujos kapavietės, automobilių stovėjimo aikštelė ir kiti objektai, yra daug senų palaidojimų (1890-1940 m.). Jokie šios kapinių dalies tyrimai ir vertinimas paveldo požiūriu nebuvo atlikti, projekte visiškai neatsižvelgta į jų egzistavimą.

Plėtimasis į gyvenamųjų namų teritorijas

- Projekte visiškai neatsižvelgta į gyvenamųjų namų gretimybę. Neatliktas poveikio visuomenės sveikatai vertinimas, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos aprašo, patvirtinto Sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-474, nustatyta tvarka. Nepaisant to, kad didinamas veiklos intensyvumas, atsiranda nauja veikianti kapinių dalis. Iš pateiktų projektinių sprendinių akivaizdžiai matomi reikšmingi su kapinių išplėtimu susiję aplinkos veiksniai, turėsiantys neigiamos įtakos gyventojų sveikatai ir gyvenimo kokybei (pvz., psichosocialiniai veiksniai, biologinė, fizikinė ir aplinkos oro tarša).
- Pagal teisės aktus¹ nuo tradicinio laidojimo vietų iki kitų objektų (gyvenamųjų vietų) turi būti bent 100 metrų atstumas. Nauja veikianti kapinių dalis projektuojama vos 68 metrai nuo daugiabučio gyvenamojo namo Šilo g. 29. Primename, kad šis daugiabutis buvo pastatytas 1975 metais šalia tuo metu jau seniai uždarytų / neveikiančių kapinių, kurių vietoje dabar numatyta kurti naujus palaidojimus ir automobilių aikštelę, naikinant senus kapus ir paminklinius akmenis. Norime akcentuoti, kad gretimų sklypų savininkai nėra davę sutikimų, kad jų nuosavybės teise priklausantiems sklypams būtų nustatytas SAZ ir niekada neduos.

Tokiu būdu pažeidžiama:

Statybos įstatymo 6 str. 4 d.:

„4. Statinys turi būti statomas ir pastatytas, o statybos sklypas tvarkomas taip, kad statybos metu ir naudojant pastatytą statinį trečiųjų asmenų gyvenimo ir veiklos sąlygos, kurias jie turėjo iki statybos pradžios, galėtų būti pakeistos tik pagal normatyvinių statybos techninių dokumentų ir normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų nuostatas. Šios sąlygos yra:

<...>

- 6) apsauga nuo keliamo triukšmo, vibracijos, elektros trikdžių ir pavojingos spinduliuotės;
- 7) apsauga nuo oro, vandens, dirvožemio ar gilesnių žemės sluoksnių taršos; aplinkos apsaugos statinių ir priemonių, jų veiksmingumo išsaugojimas; gamtos ir kultūros vertybių išsaugojimas; vertingų želdinių išsaugojimas; gaisro gesinimo sistemų išsaugojimas;“

¹ Žmonių palaikų laidojimo įstatymo 4 str.; Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų 1992 m. gegužės 12 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 343, 67 p.

Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 21 str. 1 d. 5 p.:

„21 straipsnis. Asmenų gyvenamosios aplinkos sauga

1. Saugi asmenų gyvenamoji aplinka užtikrinama šiomis priemonėmis:

<...>

5) tinkamų higienos sąlygų ir režimo gyvenamojoje teritorijoje bei pastatuose sudarymas;“

Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 str. 1 d.; 4 d.:

24 straipsnis. Sanitarinės apsaugos zonos

1. Asmenys, projektuojantys, statantys, rekonstruojantys (norintys keisti ūkinę veiklą, didinti jos intensyvumą), valdantys ar turintys nuosavybės teise statinius, kuriuose vykdoma (planuojama vykdyti) ūkinė veikla yra susijusi su žmogaus gyvenamosios aplinkos tarša, arba planuojantys šių statinių teritorijas, nustato sanitarinės apsaugos zonas. Sanitarinės apsaugos zonos ribos nustatomos ir įrašomos į Nekilnojamojo turto kadastrą ir Nekilnojamojo turto registrą vadovaujantis Žemės įstatymu.

<...>

4. Ūkinei veiklai, kuri susijusi su žmogaus gyvenamosios aplinkos tarša, nustatytose ir įteisintose sanitarinės apsaugos zonose draudžiama statyti gyvenamosios paskirties pastatus (namus), sodo namus, viešbučių, administracinių, prekybos, maitinimo, kultūros, mokslo, poilsio, gydymo, sporto ir religinės paskirties pastatus, specialiosios paskirties pastatus, susijusius su apgyvendinimu, įrengti minėtų objektų patalpas kitos paskirties pastatuose, steigti rekreacines teritorijas, išskyrus atvejus, kai minėti objektai naudojami tik įmonės ar ūkininko ūkio reikmėms.

Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 25 str. 1 d.; 2 d.:

„25 straipsnis. Visuomenės sveikatos saugos užtikrinimas planuojant teritorijas, pradedant ir plečiant ūkinę veiklą

1. Fiziniai ir juridiniai asmenys, rengdami planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, teritorijų planavimo dokumentus ir statinių projektus, įstatymų nustatyta tvarka atlieka poveikio visuomenės sveikatai vertinimą.

2. Kai atliekamas poveikio visuomenės sveikatai vertinimas, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytus atvejus ir vertinimo atlikimo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.“

Kiti siūlomų projektinių pasiūlymų trūkumai

- Šiuo metu istoriškai susiklostęs įvažiavimas į kapines yra iš Karių kapų gatvės, taip pat į dalį kapinių teritorijos veda įvažiavimas per Našlaitėlių kapines. Planuojamas naujas įvažiavimas į kapines iš Šilo g. dabar esančių neteisėtų gruntinių vėžių vietoje (šioje vietoje niekada nebuvo įvažiavimo į kapines ar privažiavimo prie kapų, transportas važiuoja tiesiog per senus palaidojimus). Šį įvažiavimą savavališkai išvažinėjo kapavietės įrenginėjantys ir kai kurie jas lankantys asmenys; vėliau, plečiant „menininkų kalnelį“ link Šilo g. 29 daugiabučio namo, įvažiavimą paplatino ir pritaikė įvažiuoti sunkesnei technikai kapinių priežiūros tarnyba. Formuojant naują įvažiavimą, tektų nukasti ženkliai kalvos dalį su palaidojimais ir suardyti dabartinį miško reljefą.
- Nukasus pakilimą naujam įvažiavimui įrengti, nebeliktų natūralaus barjero, sulaikančio dalies paviršinio vandens tekėjimą į žemiau esančius 29 namo butų kiemus, jau dabar per liūtis patiriančius didelius užtvindymus, dėl nuotekų tinklų nebuvimo ir savivaldybės nenoro

juos plėsti, gyventojus užplūstų dar didesnis vandens ir grunto srautas nuo šviežiai įrengtų palaidojimų. Planuojama infiltracinė duobė gali būti nepakankamai pajėgi sugerti vandenį nuo vis gausiau trinkelėmis padengiamo kapinių ploto per liūtis.

- Didesnis įvažiavimas iš Šilo g. pusės ir automobilių parkavimo aikštelė yra neracionalus sprendimas, kadangi Šilo gatvė jau šiuo metu yra viena labiausiai apkrautų gatvių Vilniuje (ir negali būti platinama dėl įvairių aplinkosaugos, infrastruktūrinių bei turto nuosavybės priežasčių), o visa tai dar labiau padidintų transporto srautą ir spūstis, bei automobilių statymą neleistinose vietose. Jau dabar savaitgaliais automobiliai neleistinai statomi ant žemėmis užteršto ir nevalomo asfaltuoto šaligatvio vedančio link Antakalnio bunkerių Sapieginės kalvose prie Šilo gatvės.
- Planuojama kapinių plėtos vietoje iškirsti nemažai brandžių medžių, kurie yra puikios būklės ir yra neatsiejama susiformavusio miškingo kraštovaizdžio dalis.
- Planuojama segmentinė tvora ir konteinerinis sargo namelis vizualiai prieštarauja Nacionaliniam kapinių statusui, menkina jų vertę.
- Jei bus įrengiamas konteinerinis sargo namelis, neaišku kaip bus sprendžiamas inžinerinių komunikacijų klausimas – artimiausios vandens, nuotekų, elektros komunikacijos yra privačiuose sklypuose prieš ir už 29 namo.
- Planuojamos įrengti laidojimo vietos išdėstomos tarsi natūralaus reljefo sukurtame išilgintame amfiteatre, kurio atviroji dalis atgręžta į gyventojų langus, esančius už 68 metrų nuo planuojamos statyti segmentinės statybinės tvoros ir vartų. Todėl vietoj gyventojams įprasto miško vaizdo atsivers kapų ir laidotuvių procesijų reginys.
- Kadangi planuojama laidojimo teritorija dedikuojama visuomenėje žinomiems asmenims, akivaizdu, kad laidotuvės pritrauks daug palydinčių ir atsisveikinti norinčių žmonių. Užtikrinti žmonėms patogų kalbančiųjų girdimumą paprastai naudojama garso stiprinimo technika. Atsižvelgiant į tai, kad garso nei vaizdo nebus kam užstoti (esantys želdiniai beveik visi šalinami), bus kuriamas didelis diskomfortas už 68 metrų gyvenantiems bei savo privačius sodelius puoselėjantiems daugiabučio namo gyventojams bei jų nepilnamečiams vaikams.
- Planuojamas įvažiavimas eitų maždaug 30 metrų nuo daugiabučio namo langų ir palei pat namo gyventojų privačių žemės sklypų ribas. Esantis sudėtingas reljefas apsunkina bet kokias inžinerines galimybes įsirengti akustines, vizualines apsaugas nuo laidojimo procesijų poveikio gyventojams.
- Planuojama įrengti 18 vietų stovėjimo aikštelė taptų atokių vietų ieškančių asmenų traukos ir susibūrimų, galimo triukšmo ir kitokios neleistinos taršos vieta.
- Neprižiūrimi, bet kapinių priežiūrai reikalingi atliekų konteineriai gali būti pradėti naudoti ne pagal paskirtį žmonių, ieškančių kur neteisėtu būdu atsikratyti stambiagabaričių atliekų (šitai jau vyksta Našlaitėlių kapinių teritorijos prieigose).

Poveikis Antakalnio ir miesto bendruomenei

- Naujų kapinių išplėtimas stipriai sumažina mieste labai trūkstančių žaliųjų zonų bei parkų teritoriją, reikalingą visuomenės sveikatai.
- Naujai išplėstos kapinės sumenkina vietos gyventojų nekilnojamojo turto vertę.

Dėl perspektyvinių sprendinių

- Nei 1-as, nei 2-as projektinių pasiūlymų variantas nėra tinkami. Negali būti realizuoti nei 1-ame, nei 2-ame variante nurodomi perspektyviniai sprendiniai, prieštaraujantys aukščiau nurodytiems teisės aktams (tvora, kelias, automobilių stovėjimo aikštelė, sargo

administracinis pastatas). Prašome netvirtinti pateiktų projektinių pasiūlymų ir apskritai atsisakyti drastiškos kapinių bemaž miesto centre plėtros. Prašome Antakalnio kapinių komplekso daliai – senosioms kapinėms suteikti neveikiančių kapinių statusą ir surasti kitas teritorijas galimoms naujoms kapavietėms – vietose, neturinčiose tiesioginės įtakos gyvenamajai aplinkai.

xxx

PASTABOS ir SKUNDAS išsiųsti:

Savivaldybės įmonei „Vilniaus planas“

Vilniaus miesto savivaldybei

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Miesto ūkio ir transporto departamentui

Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos

Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai prie Sveikatos apsaugos ministerijos

Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos

Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai

Kultūros paveldo centrai

xxxxx